LÄNSSTYRELSEN
Kronobergs län

BESLUT

1994-03-21

231-4971-89
11.1211-332-76

BILDANDE AV NATURRESERVATET OSABY I VÄXJÖ KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) området Osaby som det anges på bifogade karta och gränsbeskrivning (bilagorna 1 och 4) och som det närmare beskrivs nedan som naturreservat.

För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser i skötselplanen, bilaga 2, skall gälla för reservatet.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Osaby
Kommun:	Växjö
Socken:	Tävelsås
Fastigheter:	Delar av resp Osaby 1:2, 1:3, 3:2, 4:2, 4:3, 5:3 och 5:5 samt Skeda 1:4 och 1:5.
Läge:	Naturreservatet är beläget 12 km söder om Växjö centrum
Kartblad:	Topografiska kartan 4E Växjö NO. Ekonomiska kartbladen 04487 och 04497.
Areal:	351.5 ha.
Därav landareal:	225 ha.
Naturvårdsförvaltare:	Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län
Ägare :	Svenska Naturskyddsföreningen, Box 4625, 116 91 STOCKHOLM

Postadress 351 86 VÄXJÖ *Osaby
Gatuadress Kungsgatan 8
Telefon 0470-860 00
Postgiro 3 51 77-5

LÄNSSTYRELSEN
Kronobergs län

BESLUT

1994-03-21

231-4971-89
11.1211-332-76

Beskrivning av området

Osaby säteri ligger öster om Vederslövssjön. Gården karakteriseras av skiftningarna mellan öppna åker- och ängsmarker, hagar, våtmarker, löv-, barr- och blandskogar, varav en del är tämligen orörda på senare tid. Osaby var vid medeltidens slut sätesgård för en släkt, vars äldste kände medlem är väpnaren Gudmund Grönlöf. Från mitten av 1500-talet till omkring 1720 hörde Osaby med en kort tids avbrott till Ulfsaxesläkten. Under denna tid plundrades och brändes stället av Nils Dacke 1542. Genom köp, byten och förläningar förmerades småningom sätesgården så att den redan före 1600 omfattade samtliga hemman i byn samt åtskilliga gårdar i trakten.

På säteriet finns flera fornlämningar som är upptagna i riksantikvarieämbetes register såsom milstolpar, vägmärken, och en hällkista samt andra kulturlämningar som odlingsrösen, husgrunder och platser med traditioner knutna till sig. Se beslutskartan, bilaga 1.

Gårdens huvudbyggnad utgörs av ett corp de logis från 1850. Två olika alléer leder fram till huvudbyggnaden och tre siktgator är upptagna i skogen för att ge utsikt från huset till Barnsjön och Vederslövssjön. Till gården hör ytterligare fyra bostadshus, ett klubbhus, ekonomibyggnader för jordbruket samt bodar och uthus. De sist bebodda torpen övergavs omkring 1940 och finns nu endast kvar som ruiner. På fastigheten finns många vackra och breda stenmurar.

Den del av gården som ligger inom reservatet utgörs av odlingsmarken och den skog i vilken det inom större delen inte bedrivits intensivt skogsbruk på lång tid. Den mer ordinärt skötta skogsmarken, byggnader och tomtmark ingår inte i naturreservatet.

Jordbruket har fram till i november 1993 varit utarrenderat och på brukningsenheten bedrevs alternativodling enligt KRAV-normer utan konstgödsling och bekämpningsmedel. Betesdjuren bestod av dikor, får och halvvildsvin.

I hagmarkerna finns förhållandevis mycket ek och i delar av skogen är lövträdsinslaget stort. Väster om huvudbyggnaden finns en gammal åker som slagits under många år och örtfloran är här numera relativt rik med ett 60-tal arter. Det finns våtmarker av olika slag såsom alkärr, sjöstränder och mossar ute i skogsmarken. En del av hagmarkerna och skogarna har speciellt höga värden för den lägre faunan. Bl a finns den sällsynta skalbaggen Dorcatoma punctulata som är knuten till naturskogsbestånd med överårig granskog samt skalbaggsarterna Ampedus hjorti och Nemadus colonoides som tillhör

de starkt hänsynskrävande arterna i ekhagmarker med hålträd. Flera intressanta svamparter, som koralllticka, lömsk flugsvamp, krusig trumpetsvamp, blekticka och silkesmusseron finns i lövskogar och betesmarker.

Stränderna längs Vederslövssjön är flikiga och flera öar ingår i området som hyser störningskänsliga fågelarter såsom storlom, fiskgjuse, häger, fisktärna och trana.

Området är uppmärksammat i länets naturvårdsprogram från 1989 och bedöms där ha stora naturvärden. Ett betesområde ingår i länets ängs- och hagmarksinventering från 1990 där det bedöms som värdefullt. I översiktsplanen för Växjö kommun som antagits av kommunfullmäktige den 20 juni 1991 anges att Osaby har värdefull natur och är värdefullt för friluftslivet. Osaby är med i länsstyrelsens bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden från 1992.

Ärendets handläggning

Svenska Naturskyddsföreningen (SNF) erhöll 1964 Osaby säteri i gåva av fröken Stina Törne och tillträdde 1969. I gåvobrevet sägs bl a: "Genom denna gåva har jag önskat lägga Osabys framtid i händerna på den instans som enligt mitt förmenande bör vara den för uppgiften bäst skickade". 1971 hemställde SNF hos länsstyrelsen att Osaby skulle avsättas som naturreservat. Länsstyrelsen avslog 1973 framställningen. Efter överklagande undanröjde regeringen 1976 länsstyrelsens beslut och visade ärendet åter till länsstyrelsen för ny behandling.

Länsstyrelsen upprättade 1977 ett förslag till förordnande om naturvårdsområde. SNF har härefter utfört kompletterande inventering av Osaby samt diskuterat och utrett frågan under åren. 1988 förklarade sig SNF vara villig att lämna ett ca 70 ha stort skogsområde V och SV om huvudbyggnaden till fri utveckling utan anspråk på intrångsersättning. Naturvårdande beredskapsarbeten har gjorts i flera omgångar.

Förslag till beslut om bildande av naturreservat, skötselplan m m har den 18 december 1992 remitterats till Naturskyddsföreningen i Stockholm, Naturskyddsföreningens länsförbund i Kronobergs län, Statens naturvårdsverk, Växjö kommun, Skogsvårdsstyrelsen, jakträttsinnehavare och jordbruksarrendator, Skogssällskapet och till Kronobergs Ornitologiska Förening. Naturskyddsföreningens länsförbund i Kronobergs län, Statens naturvårdsverk, Växjö kommun, Skogsvårdsstyrelsen och jakträttsinnehavaren har yttrat sig.

LÄNSSTYRELSEN
Kronobergs län

BESLUT

1994-03-21

231-4971-89
11.1211-332-76

Länsstyrelsen har den 13 oktober 1993 förelagt Svenska Naturskyddsföreningen i Stockholm att yttra sig. Föreningens styrelse har den 11 november 1993 beslutat att utan krav på intrångsersättning godta det förslag till bildande av naturreservat som bifogades föreläggandet den 13 oktober 1993.

Länsstyrelsen har hållit ett informationsmöte om reservatsförslaget den 26 oktober 1993. Vid mötet var representanter för Svenska Naturskyddsföreningen i Stockholm, Länsförbunden av Svenska Naturskyddsföreningen i resp Kronobergs och Jönköpings län, Växjökretsen av Svenska naturskyddsföreningen, Växjö kommun, och skogsvårdsstyrelsen närvarande.

Den 20 december 1993 återremitterades ärendet till marssammanträdet för att ge sakägarna tillfälle att lösa ägarfrågan på längre sikt.

Svenska Naturskyddsföreningen i Stockholm har i två skrivelser som inkom den 29 december 1993 resp. den 9 februari 1994 anhållit om ett beslut i enlighet med det förslag de yttrat sig över den 11 november 1993.

Sven G. Nilsson, docent i ekologi, framhöll i skrivelse som inkom den 11 januari 1994 bl a det naturvetenskapliga värdet av att en del av skogsmarken inom reservatet avsätts för fri utveckling.

Ett antal fastighetsägare kring Osaby har i skrivelse som inkom den 25 februari 1994 bl a framfört sin oro för skador till följd av massförökning av skadeinsekter i skogen. I samma fråga begärde styrelseledamoten Ingvar Karlsson den 15 mars 1994 en skriftlig redovisning av de regler som gäller vid insektsskador till följd av reservatsbildning. En sådan redovisning lämnades den 17 mars 1994.

Den 15 mars 1994 uppvaktades landshövdingen av Ulf von Sydow, ordförande i Naturskyddsföreningen i Stockholm och av Kjell Gustavsson, vice ordförande i Naturskyddsföreningen i Kronobergs län för att meddela bl a att de nu är överens om att beslut i enlighet med det förslag riksföreningen yttrade sig över den 11 november 1993 är angeläget för att processen om överlåtelse av Osabyegendomen skall kunna slutföras. Den 15 mars 1994 inkom också en skrivelse från ordföranden i Naturskyddsföreningen i Kronobergs län med samma innebörd.

LÄNSSTYRELSEN
Kronobergs län

BESLUT

1994-03-21

231-4971-89
11.1211-332-76

Grund för beslutet

Osaby har stor **allmänekologisk och kulturhistorisk betydelse** genom att vara ett typiskt exempel på den sydsvenska sjöslättens herrgårdslandskap med många olika markanvändningsformer; åker, äng, hage, skog, våtmark och sjö samt spår från äldre tiders odling. Området är **botaniskt** intressant genom förekomsten av bl a ovanliga svampar och artrika hag- och slåttermarker. Det är **zoologiskt** intressant genom en värdefull lägre fauna som främst är knuten till gamla löv- och barrträd samt ett rikt fågelliv i Vederslövssjön och dess strandzoner. Herrgårdsmiljön är en del av en värdefull **landskapsbild**. Området är betydelsefullt för **friluftslivet**.

Området har stor betydelse för kännedomen om landets natur. Det behöver särskilt skyddas och vårdas och bör därför förklaras som naturreservat.

Syftet med reservatet är att i orört och ostört skick bevara ett skogsområde med gammal skog och dess naturvärden, att bevara odlingslandskapets natur- och kulturhistoriska värden genom att hävden sker utan kemiska bekämpningsmedel eller handelsgödselmedel, att bevara andra kulturhistoriskt intressanta miljöer på säteriet Osaby samt att främja allmänhetens möjligheter till friluftliv i ett naturskönt område.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A **Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet**

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. utanför åker spränga, schakta, gräva eller utfylla,

2. ta bort eller skada stenmurar, odlingsrösen eller alléer,

3. bedriva täkt i någon form,

4. dika,

5. anordna upplag med undantag för tillfälliga upplag som erfordras för jord- och skogsbrukets behov,

6. uppföra helt ny byggnad eller motsvarande,

7. dra fram mark- eller luftledningar,

8a. på naturbetesmark använda kemiska bekämpningsmedel, konstgödsel, eller andra växtnäringsämnen (t ex kalk),

8b. på åkermark eller kultiverad betesmark använda kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsel

9. plantera igen åker eller betesmark,

Inom det område som är markerat med rutigt raster på beslutskartan, bilaga 1, är det dessutom förbjudet att

10 utföra skogsavverkning eller annan skogsvårdande åtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd, buskar eller annan vegetation.

Föreskrifterna skall ej utgöra hinder för sådana åtgärder, som behövs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges under B och D nedan och i fastställd skötselplan.

Alla vägar som helt eller delvis ingår i reservatsområdet kan av sakägare nyttjas och underhållas i nuvarande omfattning utan hinder av dessa föreskrifter. Fisket i Vederslövssjön och Barnsjön kan också bedrivas i nuvarande omfattning av respektive sakägare utan hinder av dessa föreskrifter.

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom och i omedelbar anslutning till reservatet, som framgår av till detta beslut hörande skötselplan, se bilaga 2.

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. parkera annat än på iordningställd parkeringsplats,

2. tälta eller uppställa husvagn,

3. under tiden 1 april till 30 september göra upp eld annat än på därför anvisad plats,

4. skada vegetationen, t ex genom att gräva upp eller plocka örter, mossor, lavar eller svampar som växer på döda eller levande träd, (Anm. Föreskriften gäller inte tagande av enstaka exemplar för undervisning på platsen.)

5. störa djurlivet, t ex genom närgånget uppträdande vid fågelbon eller motsvarande,

6. fånga insekter, spindlar, maskar eller andra djur. Anm. Fiske enligt gällande fiskebestämmelser är dock tillåtet.

D **Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen**

1. Naturvårdsförvaltare. Reservatet skall förvaltas av skogsvårdsstyrelsen. Vid förvaltningen skall samråd äga rum med markägaren och med länsstyrelsen. Inom ramen för förvaltningen skall skogsvårdsstyrelsen träffa avtal med brukaren av åker- och betesmarkerna om vården av dessa.

2. Skötselplan. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården genom att fastställa bilagda skötselplan. Skötselplanen skall revideras om c:a 10 år.

Kostnaderna för naturvårdsförvaltningen

En ekonomisk plan för naturvårdsförvaltningen har upprättats, se bilaga 3. Uppsättning av informationstavlor och andra sociala anordningar samt utmärkning av reservatets gräns m m ombesörjes och beskostas av staten genom naturvårdsförvaltaren som också svarar för underhåll av anordningarna.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 6.

UPPLYSNINGAR

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövding Sten Wickbom samt ledamöterna Lennart Bengtsson, Stina Gustavsson, Ingvar Karlsson, Kristina Thulesius, Harald Bergström, Anders G Högmark, Gunnar Hillerdal, Sven Nilsson, Rolf Andersson och Carin Högstedt samt suppleanterna Roland Nyberg, Rune Ströberg och Bertil Olsson.

LÄNSSTYRELSEN
Kronobergs län

BESLUT

1994-03-21

231-4971-89
11.1211-332-76

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit länsrådet Claes Sjöblom, 1:e länsassessor Claes-Herman Scheutz, länsarkitekt Lars Larsson, länsantikvarie Margit Forsström, avdelningsdirektör Anders Fransson, miljövårdsdirektör Ulf Lettevall, avdelningsdirektör Staffan Sundlöf, byrådirektör Elisabet Ardö och byrådirektör Anne-Li Fiskesjö, den senare föredragande.

Sten Wickbom

Anne-Li Fiskesjö

Bilagor
1 Karta
2 Skötselplan
2a Karta till skötselplan
3 Ekonomisk plan
4 Gränsbeskrivning
5 Sändlista
6 Hur man överklagar

Bilaga 1

Karta till beslut om bildande av naturreservat på fastigh Osaby 3:2 m fl i Tävelsås socken, Växjö kommun

Dnr 231-4971-89

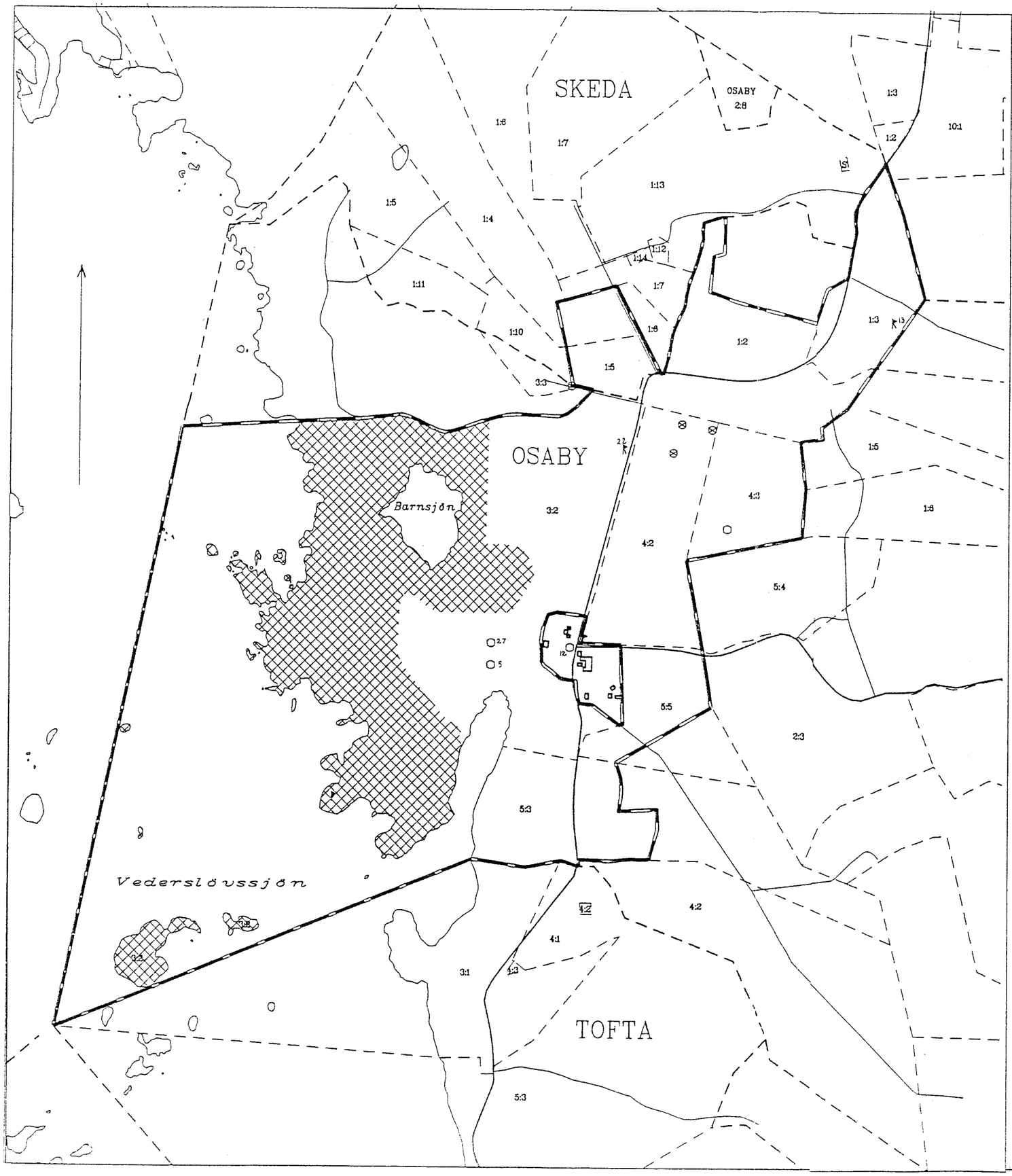

TECKENFÖRKLARING

reservatsgräns

fri utveckling

fornlämning

annan kulturlämning

odlingsröse

0 1 km